

Du 'skal' elske

*Men det andet bud er ligesom dette: Du skal
elske din næste som dig selv*

MATTHÆUS 22, 39

Enhver tale, især da et brudstykke af en tale, forudsætter gerne noget, hvorfra der går ud; den, som vil tage talen eller udsagnet til overvejelse, gør derfor vel i først at finde denne forudsætning, for da at begynde med den.

Således er der nu også i vor forelæste tekst indeholdt en forudsætning, som rigtignok kommer sidst, men dog er begyndelsen. Når der nemlig siges 'du skal elske din næste som dig selv', da er deri indeholdt hvad der er forudsat, at ethvert menneske elsker sig selv. Dette forudsætter kristendommen altså, der ingenlunde, som hine højtflyvende tænkere, begynder uden forudsætning, og heller ej med en smigrende forudsætning.

Og turde vi vel nægte, at det er sådan som kristendommen forudsætter?

Men på den anden side, skulle nogen kunne misforstå kristendommen, som var det dens mening at lære, hvad verdslig kløgt, enstemmigt – ak og dog just splidagtigt, lærer, 'at enhver er sig selv nærmest'; skulle nogen kunne misforstå dette, som var det kristendommens mening at lyse selvkærlighed i hævd?

Det er jo tværtimod dens mening at fravriste os mennesker selvkærligheden. Denne ligger nemlig i at elske sig selv; men skal man elske næsten 'som sig selv', så vrister jo buddet, som med en dirk, selvkærlighedens lukke op og fravrister dermed mennesket den. Hvis buddet om at elske næsten var udtrykt på en anden måde end med dette lille ord 'som dig selv', der på engang er så let at håndtere og dog har evigheds spændkraft, da ville buddet ikke således kunne magte selvkærligheden.

Dette 'som dig selv' vakler ikke i sigtet og trænger så med evigheds urokkelighed dømmende ind til det inderste skjulested, hvor et menneske elsker sig selv; det lader ikke selvkærligheden den mindste undskyldning tilovers, den mindste udflugt åben. Hvor underligt! Der

kunne jo holdes lange og skarpsindige taler om, hvorledes et menneske skal elske sin næste; og når så talerne var hørte, skulle selvkærligheden dog kunne hitte på undskyldning og finde udflugt, fordi sagen ikke ganske var udtømt, alle tilfælde ikke opregnede, fordi der bestandigt var noget glemt, eller noget ikke nøjagtigt og bindende nok udtrykt og beskrevet.

Men dette 'som dig selv' – ja, ingen bryder kan således omslutte den, med hvem han skal brydes, som dette bud omslutter selvkærligheden, der ikke kan røre sig af stedet. Sandelig, når selvkærligheden har stridt med dette ord, der dog er så let at forstå, at ingen skal behøve at bryde sit hoved dermed, da skal den fornemme, at den har stridt med den stærkere.

Som Jakob haltede efter at har stridt med Gud, så skal selvkærligheden være brudt, hvis den har stridt med dette ord, der dog ikke vil lære et menneske, at han ikke skal elske sig selv, men tværtimod netop lære ham den rette selvkærlighed. Hvor underligt! Hvilken strid er langvarig, forfærdelig, indviklet som selvkærlighedens kamp for at værges om sig, og dog afgør kristendommen alt med et eneste slag.

Det hele er hurtigt som en håndvending, alt er afgjort, som opstandelsens evige afgørelse, 'i en hast, i et øjeblik' (1. Korintherbrev 15, 52): Kristendommen forudsætter, at mennesket elsker sig selv, og føjer derpå blot ordet til om næsten 'som dig selv'. Og dog ligger der en evigheds forandring mellem det første og det sidste.

Men skulle dette også være det højeste, skulle det ikke være muligt at elske et menneske *højere end sig selv*?

Denne digter-begejstringens tale høres jo i verden; skulle det da måske være så, at det var kristendommen, der ikke formåede at svinge sig så højt, så den, formodentlig også i betragtning af, at den henvender sig til enfoldige dagligdagsmennesker, kummerligt blev stående ved fordringen om at elske næsten 'som sig selv', ligesom den jo i stedet for hin højtflyvende kærligheds besungne genstand 'en elsket, en ven', sætter det tilsyneladende meget lidt digteriske 'næsten' – thi kærlighed til næsten har vist ingen digter besunget, så lidt som det at elske 'som sig selv': Skulle dette måske være således?

Eller skulle vi, idet vi dog gør den *besungne* kærlighed en indrømmelse i sammenligning med den *befalede*, fattigt priser kristendommens besindighed og forstand på livet, at den mere ædrueligt og mere fastende holder sig ved jorden, måske i samme mening som ordsproget 'elsk mig lidt og elsk mig længe', dette er langt fra os.

Kristendommen ved dog nok bedre besked, om hvad kærlighed er og om det at elske, end nogen digter; netop derfor ved den også, hvad der måske undgår digterne, at den kærlighed, de besynger, skjult er selvkærlighed, og at just deraf dens berusede udtryk lader sig forklare: At elske et andet menneske højere end sig selv. Elskov er endnu ikke det evige, den er uendelighedens skønne svimmel, dens højeste udtryk er gådefuldhedens dumdristighed; deraf kommer det, at den tilmed forsøger sig i et endnu mere svimlende udtryk 'at elske et menneske højere end Gud'.

Og denne dumdristighed behager digteren over al måde, den er ham en liflighed i hans øre, den begejstrer ham til sange. Ak, kristendommen lærer, at dette er gudsbespottelse. – Og om venskab gælder igen hvad der gælder om elskov, for så vidt også dette ligger i forkærligheden: At elske dette eneste menneske fremfor alle andre, at elske ham i modsætning til alle andre.

Både elskovens og venskabets genstand har derfor også forkærlighedens navn 'den elskede', 'vennen', hvilke elskes i modsætning til hele verden. Derimod er det den kristelige lære at elske næsten, at elske hele slægten, alle mennesker, endog fjenden, og ikke gøre undtagelser, hverken forkærlighedens eller afskyens.

Der er kun en, et menneske med evighedens sandhed kan elske højere end sig selv, det er Gud. Derfor hedder det heller ikke 'du skal elske Gud som dig selv', men det hedder 'du skal elske Herren din Gud i dit ganske hjerte og i din ganske sjæl og i dit ganske sind'.

Gud skal et menneske elske ubetinget *lydende* og elske ham *tilbedende*. Det er ugudelighed, om noget menneske vovede at elske sig selv således, eller vovede at elske et andet menneske således, eller vovede at tillade et andet menneske at elske ham således.

Dersom den elskede eller venen bad dig om noget, som du, netop fordi du elskede redeligt, bekymret havde overvejet, at det var til hans skade: Da skal du bære et ansvar, hvis du elsker ved at adlyde i stedet for at elske ved at nægte ønskets opfyldelse.

Men Gud skal du elske i ubetinget lydighed, selv om det han fordrer af dig, måtte synes dig din egen skade, ja skadeligt for hans sag; thi Guds visdom er uden sammenligningens forhold til din, og Guds styrelse er uden ansvarets forpligtelse i forhold til din klogskab; du har blot elskende at lyde.

Et menneske derimod skal du kun, – dog nej, det er jo det højeste – altså et menneske skal du elske som dig selv; kan du bedre indse hans